

Cilt / Volume: 12, Sayı / Issue: 24, Sayfalar / Pages: 192-220

Araştırma Makalesi / Research Article

Received / Alınma: 13.06.2022

Accepted / Kabul: 25.08.2022

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN TÜRKİYE'YE GELEN SURİYELİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Mustafa BULUT¹

Şeyhmus DEMİR²

Cemal AKÜZÜM³

Ersin UYSAL⁴

Öz

Göç olgusu, insanların umutlarını, beklentilerini kendileriyle birlikte başka ülkelere taşımının, gelişen ve değişen durumlara göre geçici veya kalıcı olarak gidilen ülkelerde yaşamının gerçekliğidir. 2010 yılında Arap halklarının demokrasi, özgürlük ve insan hakları taleplerinden ortaya çıkan, giderek büyüyüp Arap Baharı olarak adlandırılan bölgesel, toplumsal olaylar, Mısır, Tunus ve Libya'dan sonra 2011 yılında Suriye'ye sıçramıştır. Suriye'de 10 yıldan uzun süredir devam eden iç savaşın sonucu olarak İkinci Dünya Savaşından bu yana en büyük kitlesel göç hareketi gerçekleşmiştir. Sınır komşusu olmasının yanı sıra insani nedenlerden dolayı "açık kapı politikası" izleyen ve bu nedenle gelenlere kucak açan Türkiye bu göç olgusundan oldukça etkilenmiştir.

Göç, doğasında barındırdığı sosyal ve kültürel uyumsuzluk potansiyeli nedeniyle yerel halkla sığınmacılar arasında birtakım sorunların yaşanmasına zemin oluşturmuştur. Araştırmanın alanı/evreni, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin yoğun ilgi gösterdikleri illerden biri olan Diyarbakır'dır. Araştırma, yerel halkın dinamik bir unsuru olan üniversite gençliğinin, gelen Suriyelilerin geri dönüşlerine, sosyal ve ekonomik hayata etkilerinin ne olduğuna dair görüşlerinin alınarak, yaşanan sorunların tespitine ve giderilmesine yönelik önerilerin sunulmasını kapsamaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, üniversite gençliğinin, gelen Suriyelilerin büyük çoğunluğunun ülkelerindeki olumsuz koşullar düzelse bile geri dönmeyeceklerine, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal hayatına olumlu bir katkı sunmayacaklarına ilişkin kayda değer sonuçlara ulaşılmıştır.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, E-posta: mbulut@dicle.edu.tr, ORCID: 0000 0002 3747 7887.

² Dr. Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü, E-posta: demirs4780@gmail.com, ORCID: 0000 0002 8251 6566.

³ Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Kurumu, E-posta: cemal.akuzum@dicle.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8011-6027.

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi Diyarbakır Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, E-posta: ersin@dicle.edu.tr, ORCID: 0000 0001 8349 3506.

Atf/Citation

Bulut, M., Demir, Ş., Aküzüm, C., & Uysal, E. (2022). Üniversite gençliğinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının incelenmesi üzerine bir araştırma (Dicle Üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 192-220.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeliler, Ekonomi, Çalışma Hayatı, Üniversite Gençliği.

Jel Kodları: J13, J15.

EXAMINING THE ATTITUDES OF UNIVERSITY YOUTH TOWARDS SYRIANS COMING TO TURKEY (CASE OF DICLE UNIVERSITY)

Abstract

The phenomenon of migration is the reality of carrying people's hopes and expectations to other countries with them, and living in countries where they go temporarily or permanently according to developing and changing situations. The regional and social events that emerged from the demands of the Arab peoples for democracy, freedom and human rights in 2010 and grew gradually and became known as the Arab Spring, spread to Syria in 2011 after Egypt, Tunisia and Libya. As a result of the civil war that has been going on for more than 10 years in Syria, the largest mass migration has taken place since the Second World War. In addition to being a border neighbor, Turkey, which follows an "open door policy" for humanitarian reasons and therefore embraces those who come, has been greatly affected by this migration phenomenon.

Migration has created a ground for some problems between the local people and asylum seekers due to the potential for social and cultural incompatibility it has in its nature. The area/universe of the research is Diyarbakır, which is one of the provinces where Syrians coming to Turkey show great interest. The research includes taking the opinions of university youth, who is a dynamic element of the local people, on the return of Syrians and their effects on social and economic life, and presenting suggestions for detecting and eliminating the problems experienced. In the analysis of the data obtained from the research, it was concluded that the university youth, the majority of the Syrians who came, would not return even if the unfavorable conditions in their countries improved, and they would not make a positive contribution to the economic and social life of Turkey.

Keywords: Migration, Syrians, Economy, Working Life, University Youth.

Jel Codes: J13, J15.

1. GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi boyunca farklı nedenlerden kaynaklanan ve hemen her dönem yaşanan bir olgudur. İnsanlar tüm zamanlar boyunca savaşlar, ekonomik krizler, politik sorunlar veya sosyal düzende meydana gelen bozulmalar gibi sıkıntılar nedeniyle yaşadıkları toprakları bırakıp farklı yerlere gitmek zorunda kalabilmektedirler. İnsanların yaşadıkları yerleri bırakarak göç etmelerinde birbiriyle ilişkili pek çok faktör etkili olmaktadır. Bunların içinde, daha iyi bir yaşam sürmek amaçlı ekonomik faktörler ile huzur ve güven içinde yaşamak amaçlı sosyal ve güvenlik en belirgin olanlardır (Kesgin, 2022, s. 31). Göç, hem göç edilen yeri hem de gidilen yeri etkilemekte, her iki bölgede sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlere neden olmaktadır. Sosyal ve ekonomik yapıların değişmesine neden olabilen göç olgusu, tarihsel süreç içinde niteliksel ve nedensel farklılıklar göstermiştir (Bülbül & Köse, 2010, s. 76).

Türkiye, on yılı aşkın süre içerisinde tarihinde görülmemiş dramatik bir göç olayına maruz kalmıştır. Suriye’de yaşanan iç savaş yüzünden ülkelerinden ayrılıp gelen ve yasal statü olarak geçici koruma kapsamında toplum nezdinde kabul edilme veya uyum süreçlerine tabi tutulan Suriyelilere ilişkin çalışmalar ve kabul edilip edilmemelerine yönelik tartışmalar devam etmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda, Suriyelilere yönelik toplumsal kabulün üst düzeyde gerçekleştiğini gözlemlenmekle beraber konjunktürde yaşanan değişimlerle bu durumun sürdürülebilirliğinin erozyona uğradığı yaygın şekilde kabul görmektedir. Türkiye’de de bazı şehir ve alt yerleşim birimlerinde, gelen Suriyelilerin tepkilere maruz kalması, hoş karşılanmaması, bu insanlarla ilgili olarak sosyal uyum süreçlerinde istenilen düzeye ulaşamadığı şeklinde bir kanaat oluşmasına da neden olmaktadır (Özdemir, 2018). Dahası, sosyal medyaya yansıyan haberlerde de görüldüğü gibi bazı sınır yerleşim yerlerinde, Suriye’den gelenlerin artık misafir olarak algılanmadıkları ifade edilebilmektedir (Yıldırım & İyem, 2017, s. 108).

İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Başkanlığı’nın Ağustos 2022 verilerine göre 3 milyon 604 bin 414 Suriyeli Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde ikamet etmektedirler. Bunların 24.608’i Diyarbakır’da yaşamaktadır. Gelen Suriyelilere ilişkin bu rakam 1 milyon 815 bin 981 kişi olan Diyarbakır nüfusunun % 1,36’na karşılık gelmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

Suriye’den gelenlerin sahip oldukları profil, Türkiye toplumuna entegrasyonları açısından hayati rol taşımaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, yaş grubu, cinsiyet ve eğitim durumu gibi unsurlar, büyük bir önem arz etmektedir. Gelen Suriyelilerin sahip oldukları bireysel özellikler, eğitim durumları, yetenek ve becerileri, Türkiye toplumunu olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecekleri özelliklerin başında gelmektedir (Bulut & Boz, 2017, s. 181).

Suriye’den gelenlere yönelik olarak gelişen karşıtlığın; sosyal ve kültürel özellikler bağlamında bu insanların az ya da çok ülkemiz insanından farklı oluşu, eğitim düzeylerinin nispeten düşük olması gibi nedenler ölçü olarak dikkate alındığında anlaşılabilir olduğu söylenebilir. Bu çerçevede yapılan bazı araştırmalar Suriye’den gelenlerin çeşitli düzeylerde entegrasyon sorunları yaşadıkları ve sosyal dışlanma gibi sonuçlarla karşılaştıklarını göstermektedir (Akpınar, 2017; Apak, 2014; Deniz vd., 2016; Duğan & Gürbüz, 2018; Kocadaş, 2021). Gelen Suriyelilerin farklılıklarını da beraberinde getirdikleri, bu nedenle onlara yönelik yaygın bir sosyal kabul oluşmasını beklemenin, Türkiye toplumunun gerçeklerini gözden kaçıran bir bakış açısı olduğunu ifade edenlerin sayısı az değildir. Konuyla ilgili indirgemeci bir yaklaşımla, Suriye’den gelenlerin dışlanması / ötekileştirilmesi

gibi ülkemiz kültür ve tarihinin parçası olmayan bir fiili durumun oluşturulmaya çalışıldığını da belirtmek gerekir.

Suriye'de yaşanan süreçler dikkate alındığında, başlangıçta gelenleri ortak bir tarih ve coğrafyayı paylaşan; aynı ümmetin / dinin mensupları olarak algılayan Türkiye toplumunun değişen şartlar altında algı ve tutumlarındaki farklılaşmanın ortaya konması, neden ve hangi yönde farklılaştığının tespiti toplum bilimsel bir bakış açısının da temel gereklerindedir (Tekin Önür & Onur, 2021, s. 63). Alan yazında göç / göçmen / sığınmacı / mülteci başlıklarında pek çok saha araştırması bulunmakla birlikte bu çalışma; üniversite öğrencilerinin Suriye'den ülkemize gelenlerle ilgili algılarını / tutumlarını olabildiğince geniş bir bakış açısıyla irdelleyen bir çalışma olması bakımından özgünlük taşımaktadır. Çalışmada, Suriye'de iç savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sosyal kabul ve uyum sürecine ilişkin üniversite gençlerinde oluşan algı ve beklentilerin tespit edilerek değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Diyarbakır ilindeki Dicle Üniversitesi öğrencilerine (ön lisans, lisans ve lisansüstü), diğer bir ifadeyle, nüfusun en dinamik kesimi olarak kabul edilen üniversite gençliğine, Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının tespitine yönelik anket uygulanmıştır.

2. KAVRAM KARGAŞASI VE TANIMLAMA SORUNU

Türkiye gelen Suriyelilerin statüleri konusunda gerek resmi makamlar tarafından gerekse medyada birbirinden farklı kavramların kullanılması (Kaya & Eren, 2014), uzunca bir süre belirsizliğe neden olmuştur. Bu belirsizlik, kullanılan tanımlamalara da sirayet etmiştir. Kitlesele olarak Türkiye'ye sığınan ve bir kısmı buradan Avrupa Birliği (AB) ülkelerine göç eden Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapılan açıklama ve yayınlarda “misafir” ve “geçici koruma altındaki Suriyeliler” gibi terimlerin yanı sıra “Suriyeli göçmenler”, “Suriyeli mülteciler”, “Suriyeli sığınmacılar”, “uluslararası koruma başvuru sahibi” Suriyeliler ve benzeri birtakım ibare veya tanımlamaların kullanıldığı görülmektedir (Fansa, 2021; Koyuncu, 2018).

Bazı araştırmacılar, ırk, dil, din, sosyal statü, politik görüş veya kültürel değerleri nedeniyle kendini baskı ve zorlama içinde görerek mevcut devlete güven duygusunu yitirmiş ve bu nedenlerle hayatının tehlikede olduğunu, mal güvenliğinin olmadığını düşünerek yaşadığı ülkeyi bırakıp diğer ülkelere gidenleri *sığınmacı* olarak tanımlamaktadırlar (Çalık, 2015; Kılıç, 2010). Bununla birlikte sığınmacı kavramı, yaygın olarak, mülteci statüsünü almaya ilişkin resmi başvuruları hükümet veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

(BMMYK) nezdinde sonuçlandırılmamış kişiler için de kullanılmaktadır. Diğer bir ifadeyle sığınmacı, mülteci olarak uluslararası koruma peşinde olan ama statüleri henüz resmi makamlarca kabul görmeyen kişilere de denmektedir. Sığınmacı tanımı “aday mülteci” konumu için de kullanılmaktadır. Mülteci olma şartlarına haiz olup olmadığının tespitine ilişkin süreç boyunca kişi sığınmacı statüsündedir. Statüleri resmi olarak tanınmamış olsa da, sığınmacılar, istemleri dışında ülkelerine zorla geri gönderilemedikleri gibi, can güvenliği ve temel haklar konusunda korunmaları da gerekmektedir (Aktaş & Öztekin, 2017; Başak, 2011).

Mülteci kavramı uluslararası hukukta, sahip olduğu ırkı, dili, dini uyruğu belli bir azınlık grubuna üye olması hali veya politik görüşleri nedeniyle baskıya uğrama gibi geçerli nedenlerle korkan ve bu nedenle yaşadığı yeri / ülkesini bırakarak başka ülkelere giden insanları ifade etmektedir (Dost, 2014, s. 31). 1951 yılında Birleşmiş Milletlere (BM) üye ülkelerin imzaladığı *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Birleşmiş Milletler Cenevre Sözleşmesi*’nde mülteci tanımı şöyledir (Göç İdaresi Bşk., 2015):

...ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı nedenlerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs...

Yukarda özetlenmeye çalışılan bu kavram setleri birbirlerine benzemekle birlikte özellikle hukuksal olarak farklı karşılıkları bulunmaktadır. Yapılan pek çok çalışmada bu kavramsal belirsizlik rahatlıkla görülebilmektedir. Ülkemize gelen Suriyelilerle ilgili bahsi geçen kavramlar sosyal bilimciler için bile bazen belirsizliğe ve karmaşaya neden olabilmektedir. Bu yüzden, çalışmada tüm bunların önüne geçebilmek adına en genel haliyle ve hepsine karşılık gelme potansiyeli taşıyan *Gelen Suriyeliler* ve *Suriye’den Gelenler* ifadeleri kullanılmıştır.

Gelen Suriyelilerin kültürel farklılık ve iletişim yetersizliğinden dolayı dışa kapalı bir şekilde, kendileriyle aynı durumda olan Suriyelilerle zamanlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri, dışarıyla temasları kolay olmadığı için kendi içlerine kapanıp, öz kültürlerine sıkı sıkıya bağlandıkları, bu nedenle de Türkiye toplumu ile bütünleşemedikleri görülmektedir. Yıldırım ve İyem tarafından yapılan bir çalışmada, Suriye’den gelenlerin kabullenilmesine

yönelik tavrın olumsuz olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, pek çok Suriyelinin toplumdan kopuk bir şekilde yaşadığı ve bunun temelinde dil yetersizliğinin olduğu ifade edilmiştir (Yıldırım & İyem, 2017, s. 122). Türkiye'ye gelen Suriyelilerin etnik köken ve dil konusunda kendilerine daha yakın olan Arap ülkelerini tercih etmemeleri, oralara gitmeyi düşünmemeleri de kayda değer bir durumdur (Akın & Bozbaş, 2020, s. 58). Öte yandan, gelen Suriyeliler, toplumun gün geçtikçe kendilerine yönelik olumsuz tepkilerinin arttığını ve işsizlik, boşanma, suç gibi pek çok sorunun kaynağı olarak görüldüklerini belirtmişlerdir. Suriyeli katılımcıların neredeyse tamamı, Türkiye'nin kendileri için yasal haklardan yararlandıkları bir ülke olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye vatandaşlığı konusunda da olumlu bir beklenti içinde olduklarını ancak toplumun bu konudaki duyarlılığından çekince duyduklarını ifade etmişlerdir (Yıldırım & İyem, 2017, s. 123).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Dicle Üniversitesinde öğrenim görmekte olan üniversite gençliğinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

A. Üniversite gençliğinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumları nasıldır?

B. Üniversite gençliğinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumları;

- ✓ Öğrenim gördükleri alan,
- ✓ Yaşları,
- ✓ Cinsiyetleri,
- ✓ İkamet ettikleri yerleşim birimi,
- ✓ Ailelerinin gelir durumu,
- ✓ Suriyeli tanıdığı olma durumu,
- ✓ Çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olma durumu,
- ✓ Gelen Suriyelilere ülkemize gelmelerine sıcak bakma durumu,
- ✓ Suriyelerle karşılaşma sıklıkları,
- ✓ Suriyelilerle karşılaştıkları ortamlar,
- ✓ Gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma biçimi gibi ekonomik ve sosyal hayata dair belirlenen değişkenler bakımından farklılaşmakta mıdır?

4. ARAŞTIRMADA MODEL, EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmada genel tarama modeli tercih edilmiş olup, bağımsız ve bağımlı değişkenler veya kategorik (nitel) değişkenler arasında karşılaştırmalar yoluyla ilişki taraması uygulanmıştır. Örneklem seçiminde, özellikle algı ve beklentilerin 18 yaş üzerinde daha gerçekçi tespit edilebileceği varsayımından hareketle bir sınırlama getirilmiştir. Araştırmada, Dicle Üniversitesi merkez yerleşkesinde öğrenim gören 18 yaş üstü öğrencilerin göç olgusundan ve gelen Suriyeliler hakkındaki tutumlarının hangi faktörlerden etkilendikleri ve bu faktörler arasındaki ilişkinin gelen Suriyelilere yansımalarının ortaya konulmasına çalışılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumların tespiti için hazırlanan ölçeğin birleştirilmiş hali kullanılmıştır.

Benzer çalışmalarda kullanılan pek çok yöntem ve kriterle birlikte, araştırmamızda, hem araştırma evrenimizi temsil edebilecek hem de daha kısa sürede ve ekonomik olabileceği değerlendirilen “tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi” (Gagez, 2010, s. 209-210; Haşiloğlu vd., 2015, s. 20-22) esas alınmıştır. Araştırma evrenini oluşturan Dicle Üniversitesi öğrencileri içindeki katılımcı sayısı, birimlerin (fakülte, yüksekokul, meslek yüksekokul, enstitü vd.) öğrenci sayılarıyla orantılı şekilde tespit edilmiştir. Ana yöntem olarak “tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi”ni tercih ettikten sonra “kota örnekleme” yoluyla her birim için denek sayısı tespit edilmiştir.

Ölçme aracı olarak kullanılan anket, yapılan alan yazın taraması sonucu benzer araştırmalarda kullanılan ve güvenilirliği test edilmiş anketlerin, çalışmaya uyarlanması sonucu oluşturulmuştur. Hazırlanan anket soru formu için ön test yapılmıştır. Ön test internet üzerinden uygulanmıştır. Ön test sonrasında son hali verilen anket formu, Ocak-Nisan 2022 döneminde toplam 400 denek üzerinde uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) programı kullanılarak yapılmıştır.

4.1. Katılımcıların/ Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

Dicle Üniversitesi bünyesinde anket uygulanan birimler, öğrenci sayıları ve yüzdeleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Birimler, Öğrenci Sayıları ve Yüzdeleri

Sıra No	Birim Adı	Öğrenci Sayısı	Yüzde (%)	Uygulanan Anket Sayısı
1	Adalet Meslek Yüksekokulu	390	0,01	5
2	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	785	0,02	9

3	Bismil Meslek Yüksekokulu	195	0,01	2
4	Çermik Meslek Yüksekokulu	314	0,01	4
5	Devlet Konservatuarı	226	0,01	3
6	Diş Hekimliği Fakültesi	707	0,02	8
7	Diyarbakır Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	1.670	0,05	20
8	Diyarbakır Atatürk Sağlık Yüksekokulu	575	0,02	7
9	Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	1.262	0,04	15
10	Diyarbakır Tarım Meslek Yüksekokulu	901	0,03	11
11	Diyarbakır Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	2.470	0,07	30
12	Eczacılık Fakültesi	534	0,02	6
13	Edebiyat Fakültesi	3.026	0,09	36
14	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	384	0,01	5
15	Ergani Meslek Yüksekokulu	465	0,01	6
16	Fen Bilimleri Enstitüsü	790	0,02	9
17	Fen Fakültesi	893	0,03	11
18	Formasyon	1.039	0,03	12
19	Hukuk Fakültesi	1.484	0,04	18
20	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1.654	0,05	20
21	İlahiyat Fakültesi	3.440	0,10	41
22	İletişim Fakültesi	377	0,01	5
23	Mimarlık Fakültesi	616	0,02	7
24	Mühendislik Fakültesi	1.466	0,04	18
25	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	226	0,01	3
26	Sanat ve Tasarım Fakültesi	78	0,00	1
27	Silvan Meslek Yüksekokulu	367	0,01	4
28	Sivil Havacılık Yüksekokulu	297	0,01	4
29	Sosyal Bilimler Enstitüsü	832	0,03	10
30	Tıp Fakültesi	1.735	0,05	21
31	Veteriner Fakültesi	531	0,02	6
32	Ziraat Fakültesi	890	0,03	11
33	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	2.642	0,08	32
Toplam		33278	1,00	400

Tablo 1 incelendiğinde, görüleceği üzere Dicle Üniversitesinde öğrenim gören öğrenci yoğunluğu Sosyal Bilimlerde. Sosyal Bilimlerin, öğrenim gören toplam öğrenci yüzdesi içindeki ağırlığı % 55,5 iken, Fen Bilimlerinin % 26,8, Sağlık Bilimlerinin ise % 17,8'dir.

Dicle Üniversitesi öğrencilerinin yoğunluklu olarak sosyal bilimlerle ilişkili bölümlerde eğitim gördükleri dikkate alındığında, çalışmaya katılan örneklem grubunun bilim alanlarına (sosyal-fen-sağlık) dağılımı oldukça dengeli gözükmektedir. Ayrıca Tablo 2.'ye bakıldığında katılımcıların yaş grupları, yerleşim yerleri, gelir grupları kriterlerine göre de dengeli bir dağılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların %53 kadın, %47'si erkeklerden

oluşmaktadır. Katılımcılar içinde kadınlar lehine bir farklılık görünse de örnekleme frekans aralığının geniş olması analizlerimizin test edilebilirliği için yeterli görünmektedir. Diyarbakır merkez ilçelerinden Bağlar ve Kayapınar'ın en yoğun yerleşim yerleri oldukları göz önüne alındığından, katılımcıların ağırlıklı olarak bu iki ilçe sakini oldukları görülmektedir.

Örneklem grubunun yaklaşık dörtte birinin (% 24,3) Suriyeli bir veya daha fazla tanıdığı bulunmaktadır. Bu da yaklaşık 100 katılımcının Suriyelilerle doğrudan bir ilişkisinin olduğu anlamına gelmektedir. Çevresinde Suriye'deki çatışma halinden etkilenen birilerinin olma oranı ise yaklaşık üçte bir (%32,3) civarındadır. Suriyelilerin ülkemize gelmelerine katılımcıların yaklaşık yarısı (%49,5) soğuk; % 9'u ise sıcak bakmaktadır.

Tablo 2.'ye göre katılımcıların hayatlarının olağan akışı içerisinde sıklıkla (%63) Suriyelilerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere Suriyelilerle ilgili değerlendirme yapma imkânlarını arttırmaktadır. Katılımcıların büyük kısmının (%78,5) Suriyelilerle "yolda/sokakta", geri kalanların ise okul/ iş gibi resmi ortamlarda (%12,3); komşu (%7) veya dost/arkadaş (% 2,3) olarak karşılaştıkları gözlenmiştir.

Suriyelerle eşit olup olmadıkları yönündeki soruya katılımcıların yarısına yakını (% 46,3) dramatik şekilde eşit olmadıklarını ifade ettiklerinin altını çizmek gerekir. Katılımcıların sadece % 22,3'ü Suriyelilerle eşit olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Üniversite Gençliğinin Demografik Nitelikleri

<i>Demografik Nitelik</i>	Gruplar	N	%
Öğrenim görülen alan	Sosyal Bilimler	222	55,5
	Fen Bilimleri	107	26,8
	Sağlık Bilimleri	71	17,8
Yaş	18-19 yaş	44	11,0
	20-21 yaş	110	27,5
	22-23 yaş	116	29,0
	24-25 yaş	71	17,8
	26 yaş ve üstü	59	14,8
Cinsiyet	Kadın	212	53,0
	Erkek	188	47,0
İkamet edilen ilçe	Bağlar	146	36,5
	Kayapınar	117	29,3
	Sur	44	11,0

	Yenişehir	70	17,5
	Diğer	23	5,8
Ailenin gelir durumu	0-1500 TL. arası	58	14,5
	1501-3500 TL. arası	109	27,3
	3501-6500 TL. arası	144	36,0
	6501 TL. ve üstü	89	22,3
Suriyeli tanıdığıının olma durumu	Evet	97	24,3
	Hayır	303	75,8
Çevresinde çatışmadan etkilenen	Evet	129	32,3
Suriyeli olma durumu	Hayır	271	67,8
Suriyelilerin ülkemize gelmelerine sıcak bakma durumu	Kesinlikle hayır	82	20,5
	Hayır	116	29,0
	Kısmen	166	41,5
	Evet	28	7,0
	Kesinlikle evet	8	2,0
Suriyelerle karşılaşma sıklığı	Nadiren	40	10,0
	Bazen	106	26,5
	Sıklıkla	123	30,8
	Oldukça sık	131	32,8
Suriyelilerle karşılaşılan ortamlar	Okul iş gibi resmi ortamlarda	49	12,3
	Yolda/sokakta	314	78,5
	Komşu olarak	28	7,0
	Arkadaş, dost olarak	9	2,3
Gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma biçimi	Eşit değil	185	46,3
	Kısmen eşit	126	31,5
	Eşit	89	22,3
Toplam		400	100,0

4.2. Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Analizi

Güvenirlilik açısından kullanılan ölçeğin güvenirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması gerçeğinden hareketle (Büyüköztürk, 2019) çalışmamızdaki ölçek için belirlenen faktörlerinin ve genel güvenirliğinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde, ölçeğin; “Türkiye'ye gelen Suriyelilerin Geleceği” faktörü bağlamında güvenirliğinin $\alpha = .76$, “Sosyo-ekonomik Etki” faktörü bağlamında ise güvenirliğinin $\alpha = .92$; ayrıca ölçeğin toplamda güvenirliğinin $\alpha = .85$ olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları ve Cronbach-Alfa Katsayıları

Faktör Adı	Madde Numarası	Faktör Yük Değeri	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach's Alpha)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	1	0,670	34,978	0,76
	2	0,442		
	3	0,762		
	4	0,554		
	5	0,760		
Sosyo-ekonomik Etki	6	0,729	20,233	0,92
	7	0,691		
	8	0,764		
	9	0,759		
	10	0,825		
	11	0,840		
	12	0,809		
	13	0,519		
	14	0,822		
	15	0,795		

Açıklanan Toplam Varyans = 55,211

Kaiser Meyer Olkin (KMO) = 0,887

Barlett Sphericity Testi $Ki Kare = 2834,407$

$sd = 105$

$p = .000$

Toplam Cronbach's Alpha = 0,85

4.3. Verilerin Analizi

Toplanan veriler hazırlanan ölçek aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizinde *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) programı kullanılmıştır. Katılımcı öğrencilerin demografik özelliklerinin ortaya konulmasında; yüzde (%) ve frekans (f) betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumların tespiti için hazırlanan ölçeğin iki faktör üzerinden (Türkiye'ye gelen Suriyelilerin Geleceği; Sosyo-ekonomik Etki) ve her bir maddesinde ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Üniversite öğrencilerinin ülkemize gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının bağımsız değişkenlere göre dağılımlarını ortaya çıkarmak, başka bir ifadeyle, bağımsız değişkenlere yönelik yapılacak testleri belirlemek için normal dağılıma uygunluk analizinde Kolmogrov-Smirnov Z testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Kullanılan testler sonucunda anlamlı farklılığın

hangi denek grupları arasında gerçekleştiğini belirleyebilmek için Tukey testi ve Mann-Whitney U testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışmada verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Genel Tutumlarına İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin Suriyelilere ilişkin boyutlar (Türkiye'ye gelen Suriyelilerin Geleceği / Sosyo-ekonomik Etki) temelinde tutumları incelendiğinde, azalan bir sırada sırasıyla; “sosyo-ekonomik etki” ($\bar{x}=3,69$) ve “Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği” ($\bar{x}=2,91$) şeklinde katılım gösterdikleri görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	\bar{x}	ss	sh	Katılım Düzeyi
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin Geleceği	400	2,91	0,82	0,04	Kararsızım
Sosyo-ekonomik Etki	400	3,69	0,94	0,05	Katılıyorum
Genel Tutum	400	3,43	0,71	0,04	Katılıyorum

Puan ortalamaları dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceğine yönelik tutumlarında “kararsız” oldukları; “sosyo-ekonomik etki” boyutunda ise “katılıyorum” yönünde tutum belirledikleri, ayrıca gelen Suriyelilere yönelik toplam tutumlarının da “katılıyorum” ($\bar{x}=3,43$) şeklinde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 4).

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri alanlar üç farklı düzeyde (Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri) gruplandırılmıştır. Öğrenim alanlarına göre oluşturulan bu grupların, Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarını yansıtan görüşlerinin ortalamaları, belirlenen bu üç grup arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$F_{(2-397)} = 2,44$; $p>0.05$] ve Sosyo-ekonomik etki [$F_{(2-397)} = 1,33$; $p>0.05$] boyutları ile gelen Suriyelilere yönelik genel tutumlar [$F_{(2-397)} = 0,69$; $p>0.05$] bakımından katılımcı grupların görüşleri, öğrenim gördükleri alanlar bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulgu, üniversite gençliğinin Türkiye'ye

gelen Suriyelilere yönelik tutumlarında öğrenim gördükleri alan değişkeninin etkili olmadığını açıklamaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Öğrenim Görülen Alan Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Sosyal Bilimler	222	2,99	Gruplar arası	3,283	2	1,642	2,44	0,09
	B) Fen Bilimleri	107	2,81						
	C) Sağlık Bilimleri	71	2,82	Gruplar içi	267,444	397	0,674		
	Toplam	400	2,91						
Sosyo-ekonomik etki	A) Sosyal Bilimler	222	3,64	Gruplar arası	2,349	2	1,174	1,33	0,27
	B) Fen Bilimleri	107	3,66						
	C) Sağlık Bilimleri	71	3,85	Gruplar içi	351,134	397	0,884		
	Toplam	400	3,69						
Genel tutum	A) Sosyal Bilimler	222	3,43	Gruplar arası	0,688	2	0,344	0,69	0,50
	B) Fen Bilimleri	107	3,38						
	C) Sağlık Bilimleri	71	3,51	Gruplar içi	198,803	397	0,501		
	Toplam	400	3,43						

* $p < .05$

Farklı dört yaş grubundaki üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarını sınamak için yaş düzeylerine göre oluşturulan grupların ortalamaları, ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$F_{(4-399)} = 4,31$; $p < 0.05$] boyutunda ve gelen Suriyelilere yönelik genel tutumlar [$F_{(4-399)} = 3,17$; $p < 0.05$] bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Birimlerarası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucunda, anlamlı farkın, “20-21 yaş”, “22-23 yaş”, “24-25 yaş”, “26 ve üzeri” yaş grubundaki öğrenciler ile “18-19” yaş grubundaki öğrenciler arasında olduğu görülmektedir ($p = .00$; $.01$). Buna göre, 20-21 yaş ($\bar{x}_B = 2,97$), 22-23 yaş ($\bar{x}_C = 2,78$), 24-25 yaş ($\bar{x}_D = 3,07$), 26 ve üzeri ($\bar{x}_E = 3,12$) yaş grubundaki öğrencilerin, 18-19 yaş ($\bar{x}_A = 2,59$) grubundaki öğrencilere göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 20-21 yaş ($\bar{x}_B = 3,47$), 22-23 yaş ($\bar{x}_C = 3,46$), 24-25 yaş ($\bar{x}_D = 3,40$), 26 ve üzeri ($\bar{x}_E = 3,56$)

yaş grubundaki öğrencilerin, 18-19 yaş ($\bar{x}_A = 3,10$) grubundaki öğrencilere göre gelen Suriyelilere yönelik genel tutumlarının daha belirgin / yüksek olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin sosyo-ekonomik etki [$F_{(4-399)} = 2,34$; $p > 0,05$] boyutunda ise öğrencilerin tutumları arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (Bonferroni)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) 18-19 yaş	44	2,59	Gruplar arası	11,314	4	2,828	4,31	0,00*	B-A
	B) 20-21 yaş	110	2,97							
	C) 22-23 yaş	116	2,78	Gruplar içi	259,413	395	0,657			C-A
	D) 24-25 yaş	71	3,07							
	E) 26 yaş ve üstü	59	3,12							
	Toplam	400	2,91	11,314	399					
Sosyo-ekonomik etki	A) 18-19 yaş	44	3,36	Gruplar arası	8,181	4	2,045	2,34	0,05	-
	B) 20-21 yaş	110	3,72							
	C) 22-23 yaş	116	3,80	Gruplar içi	345,302	395	0,874			
	D) 24-25 yaş	71	3,56							
	E) 26 yaş ve üstü	59	3,78							
	Toplam	400	3,69	8,181	399					
Genel tutum	A) 18-19 yaş	44	3,10	Gruplar arası	6,209	4	1,552	3,17	0,01*	B-A
	B) 20-21 yaş	110	3,47							
	C) 22-23 yaş	116	3,46	Gruplar içi	193,281	395	0,489			C-A
	D) 24-25 yaş	71	3,40							
	E) 26 yaş ve üstü	59	3,56							
	Toplam	400	3,43	6,209	399					

* $p < 0,05$

Üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının cinsiyet bağlamında değişip değişmediğini tespit etmek üzere yapılan ilişkisiz örneklem için t testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Kadın	212	2,94	0,76	398	0,57	0,57
	B) Erkek	188	2,89	0,90			
	Toplam	400					
Sosyo-ekonomik etki	A) Kadın	212	3,60	0,90	398	-2,02	0,04*
	B) Erkek	188	3,79	0,97			
	Toplam	400					
Genel Tutum	A) Kadın	212	3,38	0,65	398	-1,56	0,12
	B) Erkek	188	3,49	0,76			
	Toplam	400					

*p<.05

Analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılan kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin “Sosyo-ekonomik etki” [$t_{(398)} = -2,02$; $p < 0,05$] boyutundaki puan ortalamaları arasında, erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgu, sosyo-ekonomik etki faktörüne ilişkin öğrenci tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Tablo 7).

Ancak, “Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği” [$t_{(398)} = 0,57$; $p > 0,05$] ve “Gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum” [$t_{(398)} = -1,56$; $p > 0,05$] bakımından katılımcı grupların tutumları arasında cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve gelenlere ilişkin genel tutumlarının cinsiyetleri bakımından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır (Tablo 7).

İkamet edilen yer / ilçe değişkenine göre gruplandırılmış öğrencilerin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$\chi^2_{(4)} = 2,038$; $p > 0,05$], sosyo-ekonomik etki [$\chi^2_{(4)} = 5,101$; $p > 0,05$] ve genel tutum [$\chi^2_{(4)} = 2,644$; $p > 0,05$] boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının İkamet Edilen İlçe Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark (Mann Whitney-U)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Bağlar	146	193,58				
	B) Kayapınar	117	196,41	4	2,038	0,73	-
	C) Sur	44	212,30				

	D) Yenişehir	70	208,31				
	E) Diğer	23	218,85				
	Toplam	400					
Sosyo-ekonomik etki	A) Bağlar	146	205,52				
	B) Kayapınar	117	208,70				
	C) Sur	44	169,43	4	5,101	0,28	-
	D) Yenişehir	70	190,25				
	E) Diğer	23	217,57				
	Toplam	400					
Genel Tutum	A) Bağlar	146	201,40				
	B) Kayapınar	117	204,64				
	C) Sur	44	177,78	4	2,644	0,62	-
	D) Yenişehir	70	199,02				
	E) Diğer	23	221,67				
	Toplam	400					

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının öğrencinin / ailesinin gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması için ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$F_{(3-399)} = 1,99$; $p > 0,05$], sosyo-ekonomik etki [$F_{(3-399)} = 2,04$; $p > 0,05$] ve genel tutum [$F_{(3-399)} = 2,29$; $p > 0,05$] boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) 0-1500 TL. arası	58	2,84	Gruplar arası	4,017	3	1,339	1,99	0,12	-
	B) 1501-3500 TL. arası	109	3,01							
	C) 3501-6500 TL. arası	144	2,81	Gruplar içi	266,710	396	0,674			
	D) 6501 TL. ve üstü	89	3,02							
	Toplam	400	2,91							
Sosyo-ekonomik etki	A) 0-1500 TL. arası	58	3,51	Gruplar arası	5,372	3	1,791	2,04	0,11	-
	B) 1501-3500 TL. arası	109	3,61							
	C) 3501-6500 TL. arası	144	3,71	Gruplar içi	348,111	396	0,879			
	D) 6501 TL. ve üstü	89	3,86							

	Toplam	400	3,69		5,372	399			
Genel Tutum	A) 0-1500 TL. arası	58	3,29	Gruplar arası	3,397	3	1,132		
	B) 1501-3500 TL. arası	109	3,41						
	C) 3501-6500 TL. arası	144	3,41	Gruplar içi	196,094	396	2,29	0,08	-
	D) 6501 TL. ve üstü	89	3,58				0,495		
	Toplam	400	3,43		3,397	399			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının, Suriyeli tanıdığı olup olmadığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre "Sosyo-ekonomik etki" [$t_{(398)} = 0,00$; $p > 0,05$], Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$t_{(398)} = -0,12$; $p > 0,05$] ve gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum [$t_{(398)} = -0,11$; $p > 0,05$] bağlamında katılımcı gruplar arasında Suriyeli tanıdığı olma / olmama bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği, sosyo-ekonomik etkileri ve gelen Suriyelilere ilişkin genel tutumlarının Suriyeli tanıdığı olma/olmama bakımından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Suriyeli Tanıdığı Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Evet	97	2,91	0,85	398	0,00	1,00
	B) Hayır	303	2,91	0,82			
	Toplam	400					
Sosyo-ekonomik etki	A) Evet	97	3,68	0,94	398	-0,12	0,90
	B) Hayır	303	3,69	0,94			
	Toplam	400					
Genel Tutum	A) Evet	97	3,42	0,71	398	-0,11	0,91
	B) Hayır	303	3,43	0,71			
	Toplam	400					

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının, çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olup olmadığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre “Sosyo-ekonomik etki” [$t_{(398)} = -0,37$; $p > 0,05$]; “Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceği” [$t_{(398)} = 0,60$; $p > 0,05$] ve “Suriyelilere yönelik genel tutum” [$t_{(398)} = 0,38$; $p > 0,05$] bağlamında katılımcı öğrenciler arasında, çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olma / olmama bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceği, sosyo-ekonomik etkileri ve gelen Suriyelilere yönelik genel tutumlarının, çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olma / olmama bakımından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Üniversite Gençliğinin Türkiye’ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının, Çevresinde Çatışmadan Etkilenen Suriyeli Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Evet	129	2,89	0,93	398	-0,37	0,71
	B) Hayır	271	2,92	0,77			
	Toplam	400					
Sosyo-ekonomik etki	A) Evet	129	3,73	0,94	398	0,60	0,55
	B) Hayır	271	3,67	0,94			
	Toplam	400					
Genel Tutum	A) Evet	129	3,45	0,72	398	0,38	0,70
	B) Hayır	271	3,42	0,70			
	Toplam	400					

* $p < .05$

Suriyelilerin ülkemize gelmelerine sıcak bakma durumlarına göre gruplandırılmış öğrencilerin, Türkiye’ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceği [$\chi^2_{(4)} = 70,757$; $p < 0,05$] boyutu ve sosyo-ekonomik etki [$\chi^2_{(4)} = 24,410$; $p < 0,05$] boyutları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda (katılımcıların Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceği ve sosyo-ekonomik etki boyutundaki) bu farkın, Suriye’den gelenlere sıcak bakma tutumları “Hayır”, “Kısmen”, “Evet” ve “Kesinlikle evet” olanlar ile “Kesinlikle hayır” (sıcak bakmayanlar) arasında olduğu görülmektedir.

Buna göre, Suriye’den gelenlere sıcak bakma tutumları “Hayır”, “Kısmen”, ve “Evet” olan öğrencilerin; tutumları “Kesinlikle hayır” (sıcak bakmıyorum) olanlara nazaran Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceğiyle ilgili tutumlarını daha yüksek / belirgin düzeyde ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, Suriye’den gelenlere sıcak bakma tutumları “Kesinlikle hayır”, “Hayır”, “Kısmen”, ve “Evet” olan öğrencilerin; tutumları “Kesinlikle evet” (sıcak

bakıyorum) olanlara göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin tutumlarını daha yüksek / belirgin düzeyde ifade ettikleri anlaşılmaktadır (Tablo 12). Öğrencilerin Suriye'den gelenlere sıcak bakıp bakmamaları bağlamında, genel tutum [$\chi^2_{(4)} = 8,480$; $p > 0.05$] boyutunda ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 12. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Suriyelilerin Ülkemize Gelmelerine Sıcak Bakma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark (Mann Whitney - U)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Kesinlikle hayır	82	130,81	4	70,757	0,00*	B-A C-A D-A
	B) Hayır	116	176,06				
	C) Kısmen	166	234,14				
	D) Evet	28	300,77				
	E) Kesinlikle evet	8	220,19				
	Toplam	400					
Sosyo-ekonomik etki	A) Kesinlikle hayır	82	239,03	4	24,410	0,00*	A-E B-E C-E D-E
	B) Hayır	116	215,88				
	C) Kısmen	166	177,52				
	D) Evet	28	189,75				
	E) Kesinlikle evet	8	97,06				
	Toplam	400					
Genel Tutum	A) Kesinlikle hayır	82	206,64	4	8,480	0,08*	-
	B) Hayır	116	206,25				
	C) Kısmen	166	190,71				
	D) Evet	28	239,04				
	E) Kesinlikle evet	8	122,44				
	Toplam	400					

* $p < 0.05$

Üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının, Suriyelerle karşılaşma sıklığı değişkenine göre karşılaştırılmasının yapılmasında ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$F_{(3-399)} = 9,11$; $p < 0.05$] boyutunda ve sosyo-ekonomik etkilerine yönelik katılımcı öğrencilerin tutumları [$F_{(3-399)} = 4,62$; $p < 0.05$] bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

Birimlerarası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucunda anlamlı farkın, Suriyelerle karşılaşma sıklığı "Nadiren", "Bazen",

ve “Sıklıkla” olan öğrenciler ile “Oldukça sık” karşılaşılan gruptaki öğrenciler arasında olduğu görülmektedir ($p < .05; .00$). Buna göre, “nadiren” ($\bar{x}_A = 3,12$), “bazen” ($\bar{x}_B = 3,09$), “sıklıkla” ($\bar{x}_C = 3,01$) Suriyelerle karşılaşılan gruptaki öğrencilerin, “oldukça sık” ($\bar{x}_D = 2,62$) Suriyelerle karşılaşılan gruptaki öğrencilere nazaran Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan “nadiren” ($\bar{x}_A = 3,38$), “bazen” ($\bar{x}_B = 3,53$), “sıklıkla” ($\bar{x}_C = 3,58$), Suriyelerle karşılaşılan gruptaki öğrencilerin, “oldukça sık” ($\bar{x}_D = 3,89$) Suriyelerle karşılaşılan gruptaki öğrencilere göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin “sosyo-ekonomik etkilerine” yönelik tutumlarının daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum [$F_{(3-399)} = 0,92$; $p > 0,05$] boyutunda ise öğrencilerin tutumları arasında Suriyelerle karşılaşma sıklığı değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Suriyelerle Karşılaşma Sıklığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (Bonferroni)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Nadiren	40	3,12	Gruplar arası	17,481	3	5,827	9,11	0,00*	A-D
	B) Bazen	106	3,09							
	C) Sıklıkla	123	3,01	Gruplar içi	253,246	396	0,640			
	D) Oldukça sık	131	2,62							
	Toplam	400	2,91							
Sosyo-ekonomik etki	A) Nadiren	40	3,38	Gruplar arası	11,943	3	3,981	4,62	0,00*	D-A
	B) Bazen	106	3,53							
	C) Sıklıkla	123	3,58	Gruplar içi	341,540	396	0,862			
	D) Oldukça sık	131	3,89							
	Toplam	400	3,69							
Genel Tutum	A) Nadiren	40	3,29	Gruplar arası	1,381	3	0,460	0,92	0,43	-
	B) Bazen	106	3,38							
	C) Sıklıkla	123	3,47	Gruplar içi	198,110	396	0,500			
	D) Oldukça sık	131	3,47							
	Toplam	400	3,43							

* $p < .05$

Türkiye'ye gelen Suriyelilerle karşılaştıkları dört (4) farklı ortama göre gruplandırılmış öğrencilerin, gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarının Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo

14'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$\chi^2_{(3)} = 9,474$; $p < 0.05$] boyutu ve genel tutumları [$\chi^2_{(3)} = 9,139$; $p < 0.05$] arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda (katılımcıların Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve genel tutumları boyutundaki) ortaya çıkan bu farkın, arkadaş / dost ortamlarında karşılaşanlar ile “okul/ iş gibi resmi ortamlarda”, “yolda / sokakta” ve “komşu olarak” Suriye'den gelenlerle karşılaşanlar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre, “okul / iş gibi resmi ortamlarda”, “yolda / sokakta” ve “komşu olarak” Suriye'den gelenlerle karşılaşan öğrencilerin, arkadaş / dost ortamlarında gelen Suriyelilerle karşılaşanlara göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve genel tutumlarının daha düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Arkadaş / dost ortamlarında Türkiye'ye gelen Suriyelilerle karşılaşanların, diğer ortamlarda karşılaşanlara göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve genel tutumlarını daha yüksek düzeyde ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Buna karşılık, öğrencilerin Suriye'den gelenlere yönelik tutumlarına ilişkin olarak sosyo-ekonomik etki [$\chi^2_{(3)} = 4,253$; $p > 0.05$] boyutunda ise Suriye'den gelenlerle karşılaşılan ortamlar bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Üniversite Gençliğinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Suriyelilerle Karşılaşılan Ortamlar Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması		sd	χ^2	p	Anlamlı Fark (Mann Whitney- U)
			1	2				
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Okul/iş gibi resmi ortamlarda	49	199,50					
	B) Yolda/sokakta	314	196,28					D-A
	C) Komşu olarak	28	213,18	3	9,474	0,02*		D-B
	D) Arkadaş/dost olarak	9	313,89					D-C
	Toplam	400						
Sosyo-ekonomik etki	A) Okul/iş gibi resmi ortamlarda	49	191,99					
	B) Yolda/sokakta	314	199,56					
	C) Komşu olarak	28	201,27	3	4,253	0,24		-
	D) Arkadaş/dost olarak	9	277,17					
	Toplam	400						
Genel Tutum	A) Okul/iş gibi resmi ortamlarda	49	196,02					D-A
	B) Yolda/sokakta	314	197,48	3	9,139	0,03*		D-B

C) Komşu olarak	28	205,50	D-C
D) Arkadaş/dost olarak	9	314,72	
Toplam	400		

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının, gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma değişkenine göre karşılaştırılmasında ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği [$F_{(2-399)} = 5,37$; $p < 0,05$] boyutunda ve sosyo-ekonomik etkilerine yönelik katılımcı öğrencilerin tutumları [$F_{(3-399)} = 4,45$; $p < 0,05$] bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 15).

Birimlerarası farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucunda anlamlı farkın, kendini Suriyelerle “Eşit” gören öğrenciler ile “Eşit Değil” (Eşit görmeyen) gruptaki öğrenciler arasında olduğu görülmektedir ($p < .05$; .01). Buna göre, kendini Suriye'den gelenlerle eşit ($\bar{x}_C = 3,13$) gören gruptaki öğrencilerin, eşit görmeyen ($\bar{x}_A = 2,79$) gruptaki öğrencilere göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceğine yönelik tutumlarının daha yüksek / belirgin düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, kendini Suriye'den gelenlerle “Eşit Değil” yani Eşit görmeyen ($\bar{x}_A = 3,82$) gruptaki öğrencilerin, “Eşit” ($\bar{x}_C = 3,47$) gören gruptaki öğrencilere göre ülkemize gelen Suriyelilerin sosyo-ekonomik etkilerine yönelik tutumlarının daha yüksek / belirgin düzeyde olduğu görülmektedir. Buna karşılık, üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum [$F_{(2-399)} = 0,95$; $p > 0,05$] boyutunda ise gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. (Tablo 15).

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'ye Gelen Suriyelilere Yönelik Tutumlarının Gelen Suriyelilerle İlişkilerinde Kendini Konumlandırma Biçimine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (Bonferroni)
Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği	A) Eşit değil	185	2,79	Gruplar arası	7,129	2	3,565	5,37	0,01*	C-A
	B) Kısmen eşit	126	2,93							
	C) Eşit	89	3,13	Gruplar içi	263,598	397	0,664			
	Toplam	400	2,91							
Sosyo-ekonomik	A) Eşit değil	185	3,82	Gruplar	7,756	2	3,878	4,45	0,01*	A-C

etki	B) Kısmen eşit	126	3,64	arası				
	C) Eşit	89	3,47		345,727	397		
	Toplam	400	3,69	Gruplar içi	353,483	399	0,871	
Genel tutum	A) Eşit değil	185	3,48	Gruplar	0,953	2	0,477	
	B) Kısmen eşit	126	3,41	arası				0,95 0,39 -
	C) Eşit	89	3,36		198,538	397		
	Toplam	400	3,43	Gruplar içi	199,491	399	0,500	

* $p < .05$

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilere ilişkin tutumlarını anlamaya / belirginleştirmeye çalışılan bu araştırmanın sonuçlarına göre dört farklı yaş grubuna ayrılan öğrencilerin yaşları ilerledikçe Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve gelenlerle ilgili genel tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu, "18-19" yaş grubuyla diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik etki boyutunda ise öğrencilerin tutumları arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin ülkemize gelmelerine sıcak bakma durumlarına göre; gelen Suriyelilerin geleceği ve sosyo-ekonomik etki boyutlarında tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farkın, Suriye'den gelenlere sıcak bakma tutumları "Hayır", "Kısmen", "Evet" ve "Kesinlikle evet" olanlar ile "Kesinlikle hayır" (sıcak bakmayanlar) arasında olduğu görülmüştür. Buna göre Suriye'den gelenlere sıcak bakma tutumları "Hayır", "Kısmen", ve "Evet" olan öğrencilerin, tutumları "Kesinlikle hayır" (sıcak bakmıyorum) olanlara göre gelen Suriyelilerin geleceğiyle ilgili tutumlarını daha yüksek / belirgin düzeyde ifade ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde, Suriye'den gelenlere sıcak bakma tutumları "Kesinlikle hayır", "Hayır", "Kısmen", ve "Evet" olan öğrencilerin; tutumları "Kesinlikle evet" (sıcak bakıyorum) olanlara göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin tutumlarını daha yüksek/ belirgin düzeyde ifade ettikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin Suriye'den gelenlere sıcak bakıp bakmamaları bağlamında, genel tutum boyutunda ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılan kadın öğrencilerin ve erkek öğrencilerin "Sosyo-ekonomik etki" boyutundaki puan ortalamaları arasında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu bulgu, sosyo-ekonomik etki faktörüne ilişkin öğrenci tutumları ile

cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Analiz sonuçları, gelen Suriyelilerin geleceği boyutunda ve sosyo-ekonomik etkilerine yönelik katılımcı öğrencilerin tutumları bakımından da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Anlamlı farkın, Suriyelerle karşılaşma sıklığı “Nadiren”, “Bazen”, ve “Sıklıkla” olan öğrenciler ile “Oldukça sık” karşılaşan gruptaki öğrenciler arasında olduğu görülmüştür.

Suriye'den gelenlerle arkadaş / dost ortamlarında karşılaşanlar ile okul / iş gibi resmi ortamlarda, yolda / sokakta ve komşu olarak karşılaşanlar arasında, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği boyutu ve genel tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Okul / iş gibi resmi ortamlarda, yolda / sokakta ve komşu olarak Suriye'den gelenlerle karşılaşanlar, arkadaş / dost ortamlarında Suriye'den gelenlerle karşılaşanlara kıyasla Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve genel tutumlarının daha düşük düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumda, arkadaş / dost ortamlarında Türkiye'ye gelen Suriyelilerle karşılaşanların, diğer ortamlarda gelen Suriyelilerle karşılaşanlara göre Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği ve genel tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin, Suriye'den gelenlere yönelik tutumlarına ilişkin olarak, sosyo-ekonomik etki boyutunda ise karşılaşılan ortamlar bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

“Sosyo-ekonomik etki”, “Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği” ve “Gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum” bağlamında katılımcı öğrenciler arasında Suriyeli tanıdığı olma / olmama bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği, sosyo-ekonomik etkileri ve gelen Suriyelilere ilişkin genel tutumlarının, Suriyeli tanıdığı olma/ olmama bakımından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Analiz sonuçlarına göre, “Sosyo-ekonomik etki”, “Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği” ve “Gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum” bağlamında katılımcı öğrenciler arasında, çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olma / olmama bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği, sosyo-ekonomik etkileri ve gelen Suriyelilere ilişkin genel tutumlarının, çevresinde çatışmadan etkilenen Suriyeli olma / olmama bakımından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Üniversite öğrencilerinin, Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik tutumlarının gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma değişkenine göre karşılaştırıldığında, Analiz sonuçları, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin geleceği boyutunda ve Sosyo-ekonomik

etkilerine yönelik tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Anlamlı farkın, kendini Suriyelerle eşit gören öğrenciler ile eşit görmeyen gruptaki öğrenciler arasında olduğu görülmüştür. Buna göre, kendini Suriye’den gelenlerle eşit gören gruptaki öğrencilerin, eşit görmeyen gruptaki öğrencilere nazaran Türkiye’ye gelen Suriyelilerin geleceğine yönelik tutumlarının daha yüksek / belirgin düzeyde olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, kendini Suriye’den gelenlerle eşit görmeyen gruptaki öğrencilerin, eşit gören gruptaki öğrencilere göre ülkemize gelen Suriyelilerin sosyo-ekonomik etkilerine yönelik tutumlarının daha yüksek / belirgin düzeyde olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin, Türkiye’ye gelen Suriyelilere ilişkin genel tutum boyutunda ise gelen Suriyelilerle ilişkilerinde kendini konumlandırma değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’ye gelen Suriyelilerle ilgili yapılan ilk ve en kapsamlı araştırmalardan biri Erdoğan (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında araştırmamızla ilişkisi bağlamında elde edilen en çarpıcı bulgular Suriye’den gelenlerin ekonomi üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu ve / veya yük oluşturdukları yönünde olmuştur. Erdoğan’ın araştırmasında halkın % 70,7’sinin Türkiye ekonomisinin Suriyelilerden dolayı zarar gördüğü; % 61,2’nin de Türkiye’de mevcut olumsuz ekonomik koşullar nedeniyle Suriyelilere yardımların yapılmasına da halkın yüksek duyarlılık gösterdiği ve negatif baktığı şeklinde bulgulara ulaşılmıştır (2014, s.30). Ülkemize gelen Suriyelilerin uyum süreçleri kapsamında toplumsal uzaklık (sosyal mesafe) durumlarına Sakarya ili örneği üzerinden odaklanan bir çalışmada katılımcıların Suriye’den gelenlere toplumsal uzaklık değerlerinin oldukça yüksek olduğu (% 76,4) tespit edilmiştir (Yıldırım, 2019, s.357). Gülyazar’ın yaptığı ve konusu Suriye’den gelenlere vatandaşlık verilmesi olan çalışmada katılımcıların çoğunluğunun özellikle Suriyelilere vatandaşlık verilmesine karşı çıktığı; vatandaşlık verilmesinin onlara kalıcılık sağlayacağı; çalışma ekonomisi bağlamında Suriyelilerin külfet yaratacakları yönünde belirginleştiği sonucuna varılmıştır (2017, s.678-680). Bu çerçevede, Suriye’den gelenlerin özellikle sosyo-ekonomik etkilerinin katılımcılarımızda yüksek duyarlılık oluşturduğu bulgusu Gülyazar (2017)’in bulgularıyla kısmen örtüşmektedir.

Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) tarafından Türkiye’de bulunan Suriyeli göçmenlere ilişkin bakış açılarını ortaya koymak amacıyla 2021 yılında *Suriye Göçünün 10. Yılında Türkiye’de Suriyeli Göçmenler* başlıklı bir saha araştırması yapılmıştır (SODEV, 2021). Araştırma bulgularına göre katılımcıların Suriye’den gelenlere ilişkin algı ve tutumlarında belirgin şekilde olumsuz fikre sahip oldukları anlaşılmıştır. (%45,5 “Bize ileride çok sorun açacak

tehlikeli insanlardır”; %55,4 “Ülkelerine geri dönmeliler”; %75.6 “Suriyeliler Türkiye ekonomisi üzerinde olumsuz etki yaratıyor”; %56.3 “Daha ucuza çalışıp Türklerin işsiz kalmasına neden oluyorlar”; %50,1 “Bir Suriyeli ile aynı işyerinde çalışmaktan rahatsız olurum”). SODEV’in araştırma bulguları, bu çalışmada ortaya çıkan Suriye’den gelenlere yönelik sosyo-ekonomik etkilerine ve geleceklerine ilişkin sıcak bakılmadığı / yüksek duyarlılık sergilendiği sonucuyla paralellik göstermektedir. Yoğun ve küresel göç hareketlerinin ekonomik sorunlar yaşayan; düşük ücretler ve / veya işsizlik / yoksulluk gibi sorunlarla uğraşan ülkelerde sonuçları bakımından olumsuzluklar yarattığı olgusundan (Canbey Özgüler, 2018; Efe & Oğul, 2019) hareketle, Türkiye’ye gelen Suriyelilerle ilgili özellikle sosyo-ekonomik faktörler bağlamında negatif bir algı oluşturması alan yazındaki örnek çalışmalarda olduğu gibi araştırmamızda da gözlenmiştir (Deniz vd., 2016; Karabulut & Açak 2018; Özdemir, 2018).

Gerek alan yazında, bazıları yukarıda anılan pek çok çalışmada gerekse yaptığımız araştırma sonuçlarına bakıldığında, farklı bir kültürden gelen Suriyelilerin kendi kültürlerini geldikleri kentlere taşımalarının, söz konusu kentlerde yaşayanlarla uyum sorunlarına yol açtığı görülmektedir. Suriye’den gelenlerle sağlıklı bir birliktelik ancak kentlerde uyum ortamından sağlanmasından geçmektedir. Uyum konusunda üniversitelere ve yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Zira az ya da çok farklı özellikler barındıran toplulukların entegrasyonu daha ziyade yerel zeminde mümkündür. Gelen Suriyelilerin toplumla uyumu konusunda ilgili Sivil Toplum Kuruluşlarının da yürütücü unsurlarından olduğu kapsamlı bir eylem planı hazırlanmalıdır. Bu itibarla, gelen Suriyeliler konusunda bir üst akıl / çerçeve oluşturmak amacıyla kamu kurumları, akademisyenler ve konu ile ilgili sivil toplum kuruluşları birlikte çalışmalıdır. Yerel düzeyde karşılıklı iletişim kanalları açılmalıdır. Ülkemize gelen Suriyeli meselesi yalnızca yardım dağıtılarak çözülebilecek bir mesele değildir. Daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gereken bir olgu olarak görülmelidir. Bu insanlar yeni bir yaşam inşa etmektedir. Söz konusu insanlarla ilgili olarak güvenlik, barınma, sağlık, eğitim, kültürel uyum gibi farklı boyutların dikkate alınması gerekmektedir. Bu sürecin sağlıklı şekilde ve sürdürülebilir olması, hoşgörü ikliminin oluşturulmasına, bunun sağlanması da tarafların samimi, sabırlı ve özverili olmasıyla yakından ilgilidir.

KAYNAKÇA

Akın, M. H., & Bozbaş, G. (2020). Suriye’den Türkiye’ye göçün sosyolojik sonuçları: Suriyeli göçmenler üzerine uygulamalı bir saha araştırması. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25 (97), 47-65. DOI: 10.36484/liberal.692459.

- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 3-3.
- Aktaş, M., & Öztekin, S. (2017). Göç ve mültecilik ile ilgili kavram karışıklığı. *Third Sarajevo International Conference Irregular Migration towards EU and Balkan Countries*. Sarajevo, April 27-30, 2017.
- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime*, 5(2), SS. 53-70.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, sığınmacılar, yasa dışı göçmenler*. Sonsöz Gazetecilik ve Reklamcılık.
- Bulut, M. & Boz, A. (2017). A research on transformability of migration crisis into opportunities in entrepreneurship (The case of Mardin). *International social sciences and education conference (ISSEC 2017)*, 181.
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Investigation of the internal migration movements in Turkey by the multidimensional scaling method. *Istanbul University journal of business administration*, Vol: 39, 1/76.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi yayıncılık.
- Canbey Özgüler, V. (2018). Kitlemel göçlerin emek piyasalarına etkisi: Türkiye'deki Suriyeliler. *Journal of Social Policy Conferences*, (74), 77-102. Erişim tarihi: 13.05.2022, erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusskd/issue/38301/445999>.
- Çalık, T. (2015). Sığınma hakkının korunması. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(1), 117-146.
- Dedeoğlu, S. (2011). Türkiye'de göçmenlerin sosyal dışlanması: İstanbul hazır-giyim sanayinde çalışan Azerbaycanlı göçmen kadınlar örneği. *Ankara üniversitesi SBF Dergisi*, 66(01), 27-48.
- Deniz, A. Ç., Ekinci, Y., Hülür, A. B. (2016). Suriyeli sığınmacıların karşılaştığı sosyal dışlanma mekanizmaları. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (www.sbard.org)*, 14-27, 17-40.
- Deniz, A.Ç. Hülür, A.B., Ekinci, Y. (2016). Bizim müstakbel hep harap oldu: Suriyeli sığınmacıların gündelik hayatı, (Ed. Cem Tüzün), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dost, S. (2014). Ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde ülkemizdeki Suriye'li sığınmacıların hukuki durumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-69.
- Duğan, Ö., Gürbüz, S. (2018). Suriyeli sığınmacıların sosyal entegrasyonuna yönelik bir araştırma. *Journal Of Turkish Studies*, 529-546.

- Efe, A., & Oğul, S. (2019). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki çalışma ortamına etkileri. *İş ve hayat*, 5 (9), 87-99. Erişim tarihi: 17.05.2022, erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/52079/679973>.
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Fansa, M. (2021). Kimim ben? Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Antakiyat*, 4 (2), 289-306. Erişim tarihi: 23.04.2022, erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/antakiyat/issue/65976/1019445>.
- Gagez, A. E. (2010). *Pazarlama araştırmaları*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2015). *Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme*. Erişim tarihi: 01.05.2022, erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/multecilerin-hukuki-durumuna-iliskin-sozlesme>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). Geçici koruma. Erişim Tarihi: 25.08.2022, erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Gülyaşar, M. (2017). Syrians and citizenship: an evaluation on the local people and syrian asylum seekers. *OPUS International Journal of Society Researches*, 7 (13), 678-705. DOI: 10.26466/opus.341263.
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T., & Aydın, O. (2015). Pazarlama araştırmalarındaki potansiyel problemlere yönelik bir araştırma: Kolayda örnekleme ve sıklık ifadedi ölçek maddeleri. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, (1), 19-28.
- Karabulut, R. & Açak, M. (2018). Suriyeli sığınmacıların türkiye'ye ekonomik maliyeti (2011-2017) . *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1) , 131-144. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/birtop/issue/39520/429919>
- Kaya, İ., & Eren, E. Y. (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: arada kalanların hakları ve yükümlülükleri raporu*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı Yayınları.
- Kesgin, B. (2022). Geçicilikten kalıcılığa Suriyeli göçmenler ve uyum sorunu. *Anasay*, 0 (19), 29-49. DOI: 10.33404/anasay.1034459.
- Kılıç, T. (2010). *Bir insan hakkı olarak sığınma hakkı. Mülteci*, Erişim tarihi: 03.05.2022, erişim adresi: <http://www.multeci.net/>,
- Kocadaş, B. (2021). Suriyeli sığınmacıların türk toplum yapısına uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar üzerine bir değerlendirme. *Sosyolojik Düşün*, 6 (1), 19-42. Doi: 10.37991/SOSDUS.935761.
- Koyuncu, A. (2018). Misafirlikten vatandaşlığa Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeliler. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3 (2), 171-195. DOI: 10.12738/mejrs.2018.3.2.0009.
- Özdemir, E. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 116-136. DOI: 10.17134/khosbd.405253.

-
- Özdemir, E. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 116-136. DOI: 10.17134/khosbd.405253
- Sosyal Demokrasi Vakfı. (2021). *SODEV: Suriye göçünün 10. yılında Türkiye’de Suriyeli göçmenler*. Erişim tarihi: 04.06.2022, erişim adresi: <https://sodev.org.tr/sodev-suriye-gocunun-10-yilinda-turkiyede-suriyeli-gocmenler/>, E.t.
- Tekin Önür, H., & Onur, S. (2021). Türk halkının gözünden Suriyeli sığınmacılar: Şehzadeler ilçesi (Manisa) örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (4), 46-70. Erişim tarihi: 10.04.2022, erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/farabi/issue/67298/990006>
- Yıldırım alp, S. (2019). Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 343-363. Erişim tarihi: 15.04.2022, Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/50622/638107>.
- Yıldırım alp, S., & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 107-126. Erişim tarihi: 15.04.2022, Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/36462/413193>.